

בכורות ח-א

עניין: סבי דבי אתונא – הקדמה, ושאלה א'

מהרש"א ח"א

ח"א דף ח ע"ב באגדת דריצ"ח עם סבי דבי אתונא לפי שרצים מתמיהין דדברי אגדה זו צענין נילוח סבי דבי אתונא המפורסמים בחכמה גם צענייני הקיסר עם החכם צעל הנחמן זכ"מ ב" ריב"ח אשר עליו נאמר ג' צוה אשרי יולדתו כנראה שהיו מנחמים זה את זה דברי היחול ושקר כמו שהם צענמם מעידים ע"ז שאל"ל נימא מלחא דדיחא ושיהיה ריב"ח מוסר נפשו לקטלא על דברים כאלו גם התלמוד שמוכר כל דבריהם שלפי הנראה אין בהם לא חכמה ולא מוסר ודבר שפתים אך למחסור דלא עדיפי מספר בן סירא שאסור לקרות בו ומקרי ספרים חילונים וע"כ נחמי לבי לדרוש על כוונת דבריהם שהם צאמת משל ומליצה דברי חכמה ואמונה צחורתנו שצא החכם צעל הנחמן ריב"ח לוכח עם הכופרים סבי דבי אתונא כדרכו של ריב"ח זכ"מ עם המינים לוכח עמהם צאמונת תורתנו צמליה וצרמיזת אלצב צעלמא כדאמרין פ"ק דחגיגה אחוי ליה ידו נטויה אכלו כו' ואמר שהתחילו הם לשאול: הא' יהוה גברא ב'. והוא מציאר שאלו המינים כפרו במעלת ישראל וצחכמה אשר להם ע"י תורת אלהית שנתיחדו ישראל ליחנה להם יותר מכל שאר עובדי כוכבים וע"י התורה נעשו ישראל צה וזוג וצח מוליה של הקצ"ה כמפורש צכמה כחוצים והם כפרו צוה וזה שהציאו לו משל דרך ארץ גצרה דאזל וצעי איתחא ולא יחבו ליה מאי חזי דאזיל היכא דמידלי כו' דודאי אינו אזיל להיכא דמדלו מיניה דמכ"ש לא יתנו אותה לו אצל אזיל ליותר שפלה מהראשונה דאזיל אותה יתנו לו וכן הוא הדבר הזה שכבר החזיר התורה לכל העובדי כוכבים ו"ל כמ"ש וחרת משעיר ו' גו' מאי צעי צשעיר ומאי צעי צפארין כו' ולא קצלוה וא"כ ע"כ מה שהלך אחר כך לישראל שיקצלוה לא משום דמדלי מיין אלא שהם יותר שפלים צמעלה והשיצ להם משל נמרץ צוה שהתורה נמשלה למסמר נטוע וליתד תקועה יתד שהכל תלוי צה ואין לתקוע יתד למטה צכותל כי אין ראוי לתלות צו שום דבר אצל יש לתוקעו למעלה צכותל צמקום שאפשר לתלות צו כל דבר בן הוא התורה שהיא יתד שכל העולם תלוי צה וע"כ ננטרך לתקוע אותו למעלה מן העולם דהיינו צאומה הישראלית שיש להם אחיזה בעולם העליון צצורת יעקב החקוקה תחת כסא הכבוד וצנשמתן שקצלו אותה צהייתם שם כדכתיב ו' אשר איננו פה וזה שסיים דמתרמי ליה צה מוליה הם ישראל שאין להם מול צשמים כמו שיש לשאר עובדי כוכבים לכא"ל מול צשמים אצל הם צה מולו של הקצ"ה כמ"ש ט' יעקב חצל נחלתו גו' והוא למעלה מן השמים כמ"ש ו' על ויוצא אותו החוצה גו' דהשתחא היתד אשר עולם התחתון תלוי צו עליו דהיינו התורה הוא תקוע צישראל אשר הם למעלה מן השמים וא"כ מה שהחזיר התורה לכל העובדי כוכבים לאו היינו מטעם שאמרתם שהרי לא אפשר היה לתקוע היתד צכס למטה שא"ל היה לתלות עליו כל העולם אצל מה שהחזיר התורה לעובדי כוכבים גלוי וידוע היה לפניו שלא יקצלוה כדאמרין צמדדרשות וריצ"ח לא היה חש להשיצ להם צמשל הזה רק על שאלתן צמשלם: הב' שאלו לו

פרוש הגר"א על כמה אגדות

א"ל ההוא גברא דאזיל ובעי אתתא ולא יחבו ליה מאי חזא דאזיל היכא דמדלי מיניה. הענין, שכל הניצוח שלהם היה על מעלת ישראל והאומות, שאמרו לו האיך יתכן כמו שאתם אומרים שישראל הן למעלה מכל האומות, ישראל עם קרובו (תהלים קמח), והייתם לי סגולה מכל העמים (שמות יט), ולתתך עליון כו' (דברים כו), וכנהנה רבות. וידוע שע"י התורה נתקדשו ישראל להקב"ה ונעשו לו אשה, כמ"ש (הושע ג) * (קח) לך [אהב] אשה אהובת ריע, (ירמיה ג) ² לאמר הן ישלח איש [את] אשתו, ואיזה ספר כריתות אמכם (ישעיה ג) ¹, וארשתיך לי לעולם (הושע ב), שהקידושין הראשונים היו לא לעולם - לא כבירת כו' (ירמיה לא) ³, ואשובה אל אישי הראשון (הושע ב) ⁴, ביום ההוא תקראי (לי) אישי כו' (שם) ⁵, וכנהנה רבות. ואמרו' ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן כו' (דברים לג), מאי בעי בשעיר מאי בעי בפארן, מלמד שהחזיר את התורה לכל האומות ולא קבלו ממנו. ובזה היתה תשובה"ו, וכי אפשר שאתם יותר במדרגה עליונה, א"כ אחר שלא רצו להיות לו לאשה - יותר שפלים מכם, היאך הלך אח"כ לכם. אחר כותבי זאת מצאתי במהרש"א שהתחיל ג"כ כנ"ל.

שקל סיכתא דצה לתתאי לא עאל לעילאי עאל אמר האי נמי מתרמי ל' בת מזלי. אמרו' הכל תלוי במזל ואפילו ס"ת בהיכל, והענין קשה להולמו, והענין הוא כמ"ש ר"א דחיקא ל' שעתא כו', ואמרו בזה"ר ובתקונים" ב לפי שבגלגול הראשון פגם מה שפגם, לכן דחקו לו שעת, וענין דחיקת השעה הוא כמ"ש בתקונים שאינו נולד בשעה המוכנת לו ואינו מוכן למזוג, ואותה השעה דוחקת לו לפי שאינו שעתו המוכנת לו לטבעו, ואמרו' אשרי מי שנולד בשעתו המוכנת לו, וזהו אדם שיש לו מזל ושעתו עומדת לו, והכל כפי מה שהיה בגלגול - שדחק הוא את השעה לכן ג"כ השעה דוחקתו, וכמ"ש" כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו וכל הנדחה מפני השעה שעה עומדת לו, וז"ש הכל תלוי במזל - בשעה שנולד, אפילו התורה ג"כ, למי שנולד בשעה המוכן לתורה כמ"ש בתקונים"ו, ובמדרש"ו שאלה היא מטרונתא לר' יוסי בן חלפתא, מהו שכ' (דניאל ב) יחב חוכמתא לחכימין כו', לשוטים מיבעי ליה, א"ל אם אתה מלוה מעות למי אתה מלוה לעשיר או לעני, אמרה לו לעשיר, א"ל אדרבה לעני צריך להלוות, א"ל לפי שאינו בטוח, א"ל כן יחב חוכמתא לחכימין, ע"כ. והענין, כמו שאינו רוצה "ללות מעות לעני לפי שאינו בטוח, שאינו בר מזל לזה, כן בתורה מי שאינו נולד במזל של תורה אינו נותן לו, כי לא ישרא בידו אחר שאינו במזלו.

וז"ש שקל סיכתא ודצה לתתאי לא עאל. שהחכמה נמשלה ליתד שאינו נכנס למקום שפלים במדריגה - לשוטים. דצה לעילאי ועאל. יחב חוכמתא לחכימין - לפי שהוא בת מזל כנ"ל, כן הוא בנתינת התורה, שלא קבלו האומות שאינה בת מזלם, שנאמר (שמות כ) לא תרצח ולא תנאף, ועשו אומנתו על החרב"ו, וישמעאל ידו בכל (בראשית טז). עד דאתרמי ליה בת מזליה. הישראל.

מהר"ל ח"א

והשיב להם בחכמה מפני שאינה בת מזליה, ושקל סכתא וכו', ואין האשה הזאת מזדווגת כלומר כי אתם סבורים אליו, ושמה האשה כי זה שעושה כך שמבקש החשובה תהיה בת מזליה, אשה חשובה אחר שלא ולכך מבקש האשה רצו לתת לו אשה פחותה, החשובה, אע"ג שלא רצו שדבר זה סכלות וכן אתם סבורים שאנו אומרים יכן אנחנו אומרים, אף כי

זיווג שוה, ורמזו לו בזה כי העולם הזה שהוא שפל ופחות לא נתן לישראל, (אשה) כי אין מדריגת ישראל במדריגה זאת להיות להם העולם הזה, ואיך אתם רוצים שיהיה לכם עולם הבא, שהוא מדריגה יותר עליונה. שכל ענין הדת שלכם, אע"ג שאין לכם עולם הזה, יהיה לכם מדריגה חשובה יותר עליונה היא העולם הבא. ולכן אמרו

לא נתן לנו עולם הזה [שאינו] ראוי ושייך לנו, כי אין טובת ישראל דבר הגופני, כי ישראל מעלתם נבדלת אלקי, ולכן עולם הזה אינו בן גילגלי, ודבר זה התבאר בחבור הנצח (פס"ו ופ"כ) באריכות. ואנו מבקשים עולם הבא שהוא בן גילגלי וראוי לנו, במה שאינו הנאת הגוף כמו שהוא העולם הזה, ולפיכך עולם הבא בן גילגלי הוא לא עולם הזה.

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHASHTON